

Salah al-Din al-Ayyubi

En kurdisk ledare som enade den islamiska världen, stoppade det korstågska framryckandet och befriade al-Aqsa

En islamisk ledare som regerade i ungefär tjugo år, under vilka han enade den islamiska världen och stod emot korsfararna. Han återtog **77 städer** från dem och arbetade på att stärka den sunnitiska rättsskolan genom att återuppliva den abbasidiska kalifatet direkt efter att han tillträdde som vizir i den fatimidiska staten under dess sista dagar. Då förklarade han sin lojalitet till **Nur al-Din Zanki**, härskaren i Aleppo, som utsåg honom till sin ställföreträdare i Egypten.

När Zanki dog blev Salah al-Din självständig och utropade sig till **sultan över Egypten**. Han höjde jihadets fana mot korsfararna och marscherade mot Levanten för att befria den. Han gick in i **Damaskus**, därefter **Homs**, **Hama** och **Ba'labakk**, och lyckades sedan förena **Aleppo** och dess omgivningar med sitt välde.

Därefter riktade han sina arméer mot korsfararna, besegrade dem i **slaget vid Hattin**, och därefter började korsfararstaterna falla en efter en. Till slut belägrade Salah al-Din **Jerusalem** och befriade det år **1187 e.Kr.**, och blev därmed sultan över både Egypten och Levanten.

Europa utlyste mobilisering och kallade till hämnd för att stoppa ayyubidernas armé, som stod fast och tillfogade frankerna nederlag. Till

slut bad de honom om fred. Under denna period blev Salah al-Din sjuk och låg till sängs tills han dog i **mars 1193**. Han lämnade inte efter sig någon rikedom — endast **en dinar och 47 dirham** — men han lämnade efter sig **en enad islamisk stat**.

Födelsen av Salah al-Din al-Ayyubi

Salah al-Din al-Ayyubi föddes med namnet **Yusuf ibn Ayyub** år **532 e.H. (1137 e.Kr.)** i **Tikrit**, en av de kurdiska byarna som ligger vid Tigrisfloden nära Bagdad. Hans mor såg vid hans födelse en man som sade till henne: **"Du kommer att föda ett av Allahs svärd."**

Hans fullständiga namn är: **Salah al-Din Abu al-Muzaffar Yusuf ibn al-Amir Najm al-Din Ayyub ibn Shadhi ibn Marwan ibn Ya'qub al-Duwini al-Tikriti**, och det sista namnet "al-Tikriti" syftar på **Tikrit-fästningen**, där han föddes och där hans far, **Najm al-Din Ayyub**, var guvernör.

Salah al-Din var kurd, och hans familj tillhörde de mest ärofyllda kurdiska släkterna — ingen av dem hade någonsin varit slav. De tillhörde **Rawadiyya-stammen**, som härstammar från staden **Duwin** i Azerbajdzjan, nära den armeniska staden Tbilisi.

Hans familj var känd för sin ställning och politiska skicklighet. Hans farfar **Shadhi** hade en administrativ post i Tikrit-fästningen, en av de viktigaste förläningarna under **Bahruz**, tjänare till den seldjukiske prinsen **Muhammad Malik Shah**. Han steg i rang tills han blev **befälhavare för al-Shihna** (en särskild styrka för att upprätthålla statens inre säkerhet).

Shadhi efterträddes av sin son **Najm al-Din**, som tjänade den seldjukiske sultanen Muhammad Malik Shah. Sultanen höjde hans ställning och gav honom guvernörskapet över Tikrit-fästningen. Salah al-Dins farbror, **Asad al-Din Shirkuh**, var en av de främsta emirerna hos seldjukerna, och han fick en förläning i Tikrit värderad till **900 dinarer per år**.

Hans uppväxt

Salah al-Dins födelsedag sammanföll med en svår händelse för hans familj och hans farbrors familj. Samma dag befallde Bagdads guvernör **Bahruz** dem att lämna Tikrit av rädsla för deras säkerhet, efter att hans farbror **Asad al-Din Shirkuh** hade dödat en av fästningens befälhavare för att denne hade kränkt en kvinnas heder.

De två familjerna lämnade fästningen motvilligt och begav sig mot **Mosul**,

medan Najm al-Din såg på sin spåde son med pessimism, medveten om de svåra omständigheter som sammanföll med hans födelse. Han övervägde att döda honom, om inte en av hans följeslagare hade övertalat honom att avstå och sagt: **"Detta är bara öde, och barnet har ingen skuld i det."** Han tillade: **"Vad vet du? Kanske kommer detta barn att få ett stort och berömt rike, och kanske kommer Allah att ge honom en hög ställning."**

Familjerna och deras följe slog sig ned hos **'Imad al-Din Zanki**, som tog emot dem med stor gästfrihet. Han ville återgälda den ayyubidiska familjens tidigare goda gärning, då de hade räddat honom från att dödas. Han hade varit i strid mot seldjukerna vid Tikrit-fästningen, och hans fiender var nära att döda honom, men Najm al-Din och Shirkuh gav honom en säker flyktväg till Mosul.

Relationen mellan Zanki och den ayyubidiska familjen stärktes, och Salah al-Dins far och farbror blev bland de främsta ledarna i den zankidiska staten. Emiren gav dem mark att leva på. Bandet mellan familjerna bröts inte ens efter Zankis död, utan fortsatte när hans son **Nur al-Din Mahmud Zanki** tog makten.

Med ayyubidernas hjälp lyckades Nur al-Din erövra **Damaskus**, och där växte Salah al-Din upp, fick sin religiösa utbildning och lärde sig ridkonst och krigskonst.

År **534 e.H.** erövrade Nur al-Din staden **Ba'labakk** och utsåg Salah al-Dins far till dess guvernör. Han belägrades länge av Damaskus härskare, tills fred slöts. Därefter flyttade Najm al-Din till Damaskus och blev en av dess främsta emirer.

Hans militära och politiska formning

Mellan **Ba'labakk** och **Damaskus** växte Salah al-Din upp. Han studerade de islamiska vetenskaperna och tränade i ridning, strid, jakt och bågskytte. Han utmärkte sig, liksom sin far, i spelet **al-jawkan**, en österländsk sport som spelas till häst.

Salah al-Din bevittnade korsfararnas angrepp och deras ihärdiga försök att ockupera muslimska områden. Han såg sin fars och farbrors ansträngningar att stoppa frankerna och deras expansion i Levanten. Detta gjorde ett djupt intryck på honom och planterade i honom värdet av detta land, vilket gjorde att han ägnade resten av sitt liv åt att försvara det.

Han följde sin farbror **Shirkuh**, som tillsammans med Nur al-Din Zanki styrde den zankidiska staten efter faderns död. Under denna tid framträdde Salah al-Dins militära och administrativa förmågor, och hans ställning höjdes hos Nur al-Din. Salah al-Din lärde sig mycket av honom och påverkades av hans engagemang för att befalla det goda och gå jihadets väg.

Salah al-Din följde sin farbror till **Egypten**, där Shirkuh blev dess militära befälhavare och Salah al-Din tjänade under honom. Den unge mannen, som hade påverkats av sin fars politiska skicklighet och sin farbrors mod i striderna, och som hade en portion politisk list och en krigisk själ som helgade jihad, förberedde sig för att ta en högre position.

Hans religiösa utbildning

Salah al-Din lärde sig sin tids vetenskaper och studerade på händerna av de stora lärda och lärarna i Levanten och al-Jazira. Han memorerade Koranen och studerade fiqh och hadithvetenskap. Bland dem han studerade hos fanns **Qutb al-Din al-Nisaburi**.

Salah al-Din påverkades också av de berättelser som hans far brukade berätta för honom om islams kämpar och hjältar. Den som lämnade störst avtryck i hans själ var ledaren **Nur al-Din Zanki**, från vilken han ärvde ledarskapet för det islamiska projektet, kärleken till jihad och iver för religionen. Han följde hans metod i att "stå emot den rafiditiska expansionen" och "det korstågska angreppet", som det berättas om honom.

Salah al-Din lärde sig **Ahl al-Sunnas och al-Jama'as troslära**, och han brukade lära den ut till sina små söner Othman, Omar och Abu Bakr. Det är känt om honom, enligt hans domare Ibn Shaddad, att han **aldrig missade en enda gemensam bön** under många år, och att **zakat aldrig blev obligatorisk för honom**, eftersom han aldrig samlade rikedom.

Hans politiska och militära erfarenhet

Salah al-Din innehade posten som **polisens överhuvud** under sin tid i Damaskus. Han lyckades återställa stadens stabilitet, och människor kände trygghet för sina liv och sin egendom.

Hans militära skicklighet framträdde när han hjälpte sin farbror **Shirkuh** i hans tre militära kampanjer mot Egypten år **559 e.H.** Shirkuh blev därefter

vizir över Egypten i sultan Zankis namn, och den fatimidiske kalifen al-ʿĀdid utsåg honom till sin vizir. Efter bara några månader dog Shirkuh, och Salah al-Din — då 32 år gammal — efterträdde honom och blev vizir åt den fatimidiske kalifen och ställföreträdare för Zanki.

Under denna period attackerade korsfararna **Dimyat (Damietta)**, då de utnyttjade den inre instabiliteten i Egypten. De skickade en enorm flotta fylld med soldater och utrustning i ett försök att erövra staden. Men Salah al-Din lyckades stoppa dem och tillfoga dem stora förluster, vilket stärkte hans ställning som militär ledare.

Efter den fatimidiske kalifen al-ʿĀdids död år **567 e.H.**, förklarade Salah al-Din **fatimidernas styre i Egypten avslutat**, och han gav trohetseden till den abbasidiske kalifen **al-Mustadiʿ**, och lät hans namn nämnas i Egyptens predikstolar. Därmed föll den fatimidiska staten slutgiltigt.

Nur al-Din Zanki dog år **569 e.H.**, vilket ledde till instabilitet i Levanten och al-Jazira. Oordning spreds bland zankidernas emirer. Salah al-Din kallades då att ta över ledningen. Han gick in i **Damaskus**, där han mottogs med stor vördnad år **570 e.H.**. Därefter fortsatte han norrut, erövrade **Baʿlabakk, Homs och Hama**, och lämnade **Aleppo** till kung Ismaʿil, son till Nur al-Din, för att bevara muslimernas enhet.

Hans styre och återupplivandet av den abbasidiska staten

Salah al-Din bar **befrielsens fana** efter Nur al-Din Zankis död och gjorde det till sitt främsta mål att **ena Egypten, Levanten och Mosul**, samt att **skära av förbindelsen mellan korsfararna och Europa**. Han förberedde en plan för att driva ut de korsfariska ockupanterna ur de muslimska länderna. Han började med att sluta en **fyraårig vapenvila** med dem, så att han skulle kunna ena sina led och samla sina styrkor.

Arnaut (Reynald de Châtillon), härskaren över al-Karak, bröt vapenvilan genom att anfälla en handelskaravan som var på väg från Egypten till Damaskus och tog dess män till fånga. När de bad honom att släppa dem sade han hånfullt: **"Låt Muhammad rädda er!"** — och han hånade därmed islams Profet ﷺ.

Salah al-Din skickade ett bud till honom och krävde att karavanen skulle återlämnas och fångarna frigges, men Arnaut vägrade. Då svor Salah al-Din att **om han fick tag på honom skulle han döda honom**.

När kung Baldwin V av Jerusalem dog år **582 e.H.**, utbröt en hård

maktkamp bland korsfararnas ledare, och interna konflikter bröt ut. Salah al-Din utnyttjade dessa omständigheter och slöt allianser som splittrade korsfararnas led. Samtidigt började han förbereda sina arméer i Egypten, Mosul och Levanten.

Ibn Shaddad, Salah al-Dins domare, berättar att sultanen blev svårt sjuk. Domaren ‘Abd al-Rahim al-Baysani rådde honom att — om Allah botade honom — ägna all sin kraft åt att befria Jerusalem. Ibn Shaddad säger:

”Jag svär vid Allah, utan att bryta eden, att när Allah botade Salah al-Din från hans sjukdom, ägnade han all sin tid åt jihad för Allahs skull, och han spenderade inte en enda dirham efter sitt tillfrisknande annat än på jihad.”

När Allah botade honom utlyste Salah al-Din **allmän mobilisering** i de muslimska länderna för att befria Jerusalem. Ibn Shaddad rådde honom att nöja sig med att skicka sina soldater, eftersom han själv var ”islams mur och dess skydd” och eftersom det var farligt för honom att korsa haven. Men Salah al-Din svarade:

”Vilken död är ädlare: att dö i Allahs väg eller någon annan död?”

Ibn Shaddad svarade: **”Att dö i Allahs väg.”**

Salah al-Din sade då: **”Det räcker mig att få den ädlaste av de två dödssätten.”**

Komplotten av ‘Imara al-Yamani för att mörda honom

När Salah al-Din förklarade slutet på den fatimidiska kalifaten i Egypten och återförde landet under den abbasidiska kalifatets auktoritet, föll detta inte i god jord hos anhängarna till den fallna fatimidiska staten. De såg i hans avsättande av deras styre en möjlighet att återupprätta sin stat. I spetsen för denna rörelse stod poeten **‘Imara al-Yamani**, tillsammans med andra framträdande personer såsom **‘Abd al-Samad al-Katib, al-Qadi al-Oraysi, Ibn ‘Abd al-Qawi**, samt rester av de sudanesiska trupperna och tjänarna från det fatimidiska palatset.

Medan Salah al-Din stärkte sin makt, konspirerade gruppen för att störta honom i **mars 1174 e.Kr.**. De planerade att söka **yttre stöd**, och tog kontakt med de ismailitiska **hashashin** i Levanten. De bad dem att skicka lönnmördare för att döda Salah al-Din, genom ett brev som skickades till

”**Shaykh al-Jabal**”, ledaren för ismailiterna i Levanten, där de betonade att deras mål var gemensamt.

Samtidigt kom gruppen överens med korsfararna om att genomföra en **samtidig attack mot Egypten**, både från öster och från havet. De tog kontakt med **kung Amalrik I av Jerusalem** och **kung Vilhelm II av Sicilien** för att samordna anfallet. Samtidigt beslutade de att tända en **revolt i Kairo och Fustat** för att splittra Salah al-Dins styrkor mellan flera fronter.

I enlighet med överenskommelsen utrustade Vilhelm II en enorm flotta bestående av **600 skepp** med **30 000 soldater** för att anfälla **Alexandria**, medan de korsfariska styrkorna förberedde sig för att anfälla från öster.

Avslöjandet av konplotten mot Salah al-Din

Detaljerna i konspirationen avslöjades när den lärde predikanten **Zayn al-Din ‘Ali ibn Naja** informerade Salah al-Din om planen — särskilt efter att sändebudet från kung Amalrik I (‘Amuri) väckt hans misstankar. Detta skedde genom att några av Egyptens kopter hade övervakat sändebudet, trots hans försök att vilseleda Salah al-Din med gåvor och vänliga brev.

När misstankarna bekräftades arresterade Salah al-Din alla konspiratörer. I **april 1174** beordrade han att kärngruppen bakom konplotten skulle **avrättas genom korsfästelse**, medan den siste av de fatimidiska prinsarna — sonen till kalifen al-‘Ādid — försvann och flydde undan straffet.

Efter att konplotten slagits ned bröt ett nytt uppror ut i **Aswan**, lett av den fatimidiske befälhavaren **Kanz al-Dawla**, som påstod sig vilja återupprätta den fatimidiska staten. Han samlade kring sig rester av de sudanesiska trupperna, tjänare från det fatimidiska palatset och andra anhängare. Men Salah al-Din skickade en militär styrka under ledning av sin bror **al-‘Ādil Sayf al-Din**, som helt slog ned upproret i **september 1174**.

Under samma period dog **Amalrik I** sommaren 1174. När den normandiska flottan nådde **Alexandria** i juli 1174 lyckades den landsätta sina trupper på stranden och förstöra handelsfartygen som låg i hamnen. Men Salah al-Din hann fram, anföll flottan och tillfogade den stora förluster.

När situationen i Egypten stabiliserats började Salah al-Din rikta sin uppmärksamhet mot **Levanten**, för att fortsätta sitt projekt att ena den islamiska världen.

Försöken att mörda Salah al-Din

Salah al-Din al-Ayyubi utsattes för flera mordförsök från **ismailiterna**, som ogillade fatimidstatens fall i Egypten och hans växande inflytande i Levanten.

Det första försöket skedde **under hans belägring av fästningen 'Izzaz norr om Aleppo år 571 e.H.** Ett antal ismailiter anföll honom plötsligt, vilket ledde till att några av hans emirer skadades, men han själv överlevde och lyckades slå tillbaka angriparna, enligt historikern **Taqi al-Din al-Maqrizi**.

Kort därefter utsattes han för ett nytt försök under **belägringen av Aleppo**, men hans vaksamhet och säkerhetsåtgärder gjorde att planen avslöjades innan den kunde genomföras.

År **584 e.H.**, efter att han befriat al-Aqsa-moskén, försökte **tolv män** från sekten skapa ett uppror inne i Jerusalem. De ropade slagord för att återupprätta den fatimidiska staten i hopp om att folket skulle ansluta sig till dem. Men deras försök misslyckades, och de skingrades innan de kunde gripas.

Slaget vid Hattin och erövringen av Jerusalem

Den **25:e Rabi' al-Ākhir 583 e.H.**, motsvarande **4 juli 1187 e.Kr.**, på Hattins kullar nära byn al-Majawida mellan Tiberias och Nasaret i Palestina, samlade korsfararna **63 000 soldater**, medan Salah al-Din mötte dem med omkring **25 000**.

Frankerna fruktade att möta Salah al-Din på grund av den extrema hetten, särskilt eftersom de inte hade tillräckligt med proviant för att skydda sig mot sommarvärmen. Men Salah al-Din lyckades locka dem till strid, tog kontroll över **vattenkällorna** och hindrade dem från att nå **Tiberias sjö**, vilket tvingade dem att dra sig tillbaka till **Hattinberget**.

Törst och hunger tog hårt på korsfararna. Salah al-Din utnyttjade situationen och beordrade sina soldater att **tända eld på sina pilar** och skjuta dem mot gräset runt fienden. Elden spred sig, och han lyckades omringa dem och tvinga dem till strid.

Slaget slutade med en **avgörande seger**:

- **30 000 korsfarare dödades**
- **30 000 togs till fånga**

- Bland fångarna fanns **alla kungar** som hade kommit för att kriga mot honom

Detta slag blev början på korsfararstaternas fall, och vägen öppnades för befrielsen av **Jerusalem**.

Salah al-Dins fortsatta erövringar och hans död

Salah al-Din al-Ayyubi lyckades erövra **Acre**, där böneutropet åter ljöd efter att ha varit tyst i **73 år**. Han erövrade även **Nablus, Askalon, Sidon, Beirut, Jubayl, Ramla, Acre, Tiberias, Jaffa och Nasaret**. Därefter ägnade han sig åt **Jerusalem** och belägrade staden från västra sidan den **15:e Rajab 583 e.H. (1187 e.Kr.)** med **60 000** soldater av araber, kurder och turkmener, och han skar av korsfararnas försörjningslinjer.

Efter en **tolv dagar lång belägring** begärde **Daniyal**, befälhavaren för Jerusalems korsfarargarnison, fred. Salah al-Din gick med på detta, och staden öppnades på **fredagen den 27:e Rajab 583 e.H., motsvarande 2 oktober 1187 e.Kr.** Den första fredagsbönen efter befrielsen hölls i **Klipphusets böneplats**, efter **90 år av ockupation**.

Förutom Egypten och Levanten lydde även **Tripolis kust, Tunisien, Nubien, Sudan, Hijaz och Jemen** under hans styre.

Hans död

Salah al-Din dog i **Damaskus citadell** på onsdagen den **27:e Safar år 589 e.H.** Han efterlämnade **17 söner och en dotter**. Ibn Shaddad berättar att han dog utan att lämna efter sig **några pengar, ingen by och ingen gård**. Allt han lämnade var **en dinar och 47 dirham**, som hans arvingar inte ens kände till förrän vid hans död. Till och med kostnaden för tegelstenarna som användes för att jämna hans grav fick man **låna pengar** till.